

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

09.04.2026. Nr. 1-8/11

**Latvijas Republikas Saeimas
Cilvēktiesību un
sabiedrisko lietu komisijai**
cilvektiesibu.komisija@saeima.lv

Par likumprojektu “Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā” (Nr. 1257/Lp14)

Latvijas Republikas Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijai (turpmāk – Komisija) ir nodots deputātu iesniegtais priekšlikums likumprojektam “Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā” (Nr. 1257/Lp14). Tiesībsarga biroja pārstāve šā gada 30. martā piedalījās Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas rīkotajā darba grupā, kurā tika lūgts līdz 13. aprīlim sniegt viedokli par likumprojektu. Iepazīstoties ar sagatavoto likumprojektu un tā anotāciju, sniedzu šādu viedokli.

[1] Kopumā likumprojekta mērķis ir atbalstāms – aizsargāt 16 – 17 gadus vecus jauniešus no seksuāla rakstura attiecībām ar pilngadīgām personām, kuras atrodas pārākuma, uzticības, autoritātes vai aprūpes pozīcijā. Vienlaikus jānorāda, ka piedāvātajā redakcijā ir vairāki būtiski trūkumi gan normas formulējumā, gan tās turpmākajā piemērošanā.

[2] Likumprojektā nav pietiekami skaidrs normas subjektu loks un aizlieguma tvērums. No piedāvātās redakcijas izriet, ka jebkurai pilngadīgai personai, “kuras uzraudzībā vai aprūpē atrodas vai atradās bērns” vai kura “ir vai ir bijusi atbildīga par bērnu saistībā ar amata vai profesionālo pienākumu izpildi” ir aizliegts veidot attiecības ar bērnu līdz bērns ir sasniedzis 18 gadu vecumu. Nav skaidrs, vai aizliegums paredzēts visām attiecībām starp pieaugušo, kurš strādā ar bērniem, un nepilngadīgo, vai tikai tādām attiecībām, kurās konkrētais bērns ir vai nesen bijis pakļautības, atkarības vai ietekmes attiecībās pret šo personu.

[3] Likumprojekta Anotācijā norādītais pamatojums varētu būt attiecināms uz iespējamu noziedzīgu nodarījumu, kas būtu jāvērtē kriminālprocesa ietvaros. Anotācijā pamatojumā uzsvērta pieaugušā varas pozīcijas izmantošana, jaunieša nespēja brīvi atteikties, atkarība no pieaugušā, kā arī "grooming" jeb ievilināšana, kad pieaugušais ļaunprātīgi iedraudzējas ar bērnu, manipulē ar bērnu, ar mērķi iegūt pakļaušanos un uzticību seksuālas izmantošanas nolūkos. Krimināllikuma 159. un 160. pants jau paredz atbildību par seksuālu vardarbību un izvarošanu, tostarp gadījumos, kad izmantota uzticība, autoritāte vai citāda ietekme uz cietušo. Saskaņā ar tiesību doktrīnu ar uzticību tiek saprasts, ka vainīgā persona apzinās, ka cietušais viņu uztver kā personu, kurai var uzticēties un no kuras nav jābaidās. Tādi gadījumi varētu būt saistīti ar personu ciešu draudzību, ilgstošu pazīšanos, jo uzticība norāda uz to, ka vainīgais un cietušais atrodas tuvās un personiskās attiecībās. Savukārt autoritāte tiek skaidrota, ka cietušajam ir īpaša psiholoģiska attieksme pret šo personu, savukārt nozieguma izdarītājs apzinās savu autoritāti cietušā acīs. Autoritātes izmantošana norāda uz pakārtotām attiecībām starp cietušo un vainīgo, kas varētu būt, piemēram, starp ģimenes locekļiem, tuviem radniekiem, pedagogiem, treneriem, kad vienlaikus var būt saskatāma gan uzticības izmantošana, gan autoritātes izmantošana.¹

Pastāv risks, ka jaunais regulējums praksē var kaitēt bērnu interesēm, ja tas tiks izmantots kā alternatīvs mehānisms, ja ir aizdomas par bērna iespējamu seksuālu izmantošanu. To, vai attiecības ir notikušas ar bērna piekrišanu, vai tomēr izmantojot autoritāti, ja šāda autoritāte reāli ir pastāvējusi, būtu jāskaidro Valsts policijai kriminālprocesa ietvaros. Ja iestādes aprobežotos ar darbinieka atstādināšanu vai atlaišanu un iekšēju fakta konstatāciju, bet netiktu pilnvērtīgi izvērtēta nepieciešamība uzsākt kriminālprocesu, tas varētu ierobežot bērna tiesības būt pasargātam no seksuālas izmantošanas.²

Vēršu uzmanību, ka jau šobrīd Bērnu tiesību aizsardzības likums paredz gan to, ka ar bērniem nevar strādāt personas, kuras sodītas par noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību, neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas, gan arī to, ka, kamēr notiek izmeklēšana, darbinieku var atstādināt.³

[4] Nav skaidrs, kas un kādā procesā konstatētu pārkāpuma faktu. Likumprojekts paredz, ka iestādes vadītājam, darba devējam vai pasākuma organizatoram būtu pienākums reaģēt, ja ir

---

¹ U. Krastiņš, V. Liholaja. Krimināllikuma komentāri. Otrā daļa, trešais papildinātais izdevums. Tiesu namu aģentūra, 2022, 487.lpp.

² Bērnu tiesību aizsardzības likuma 15. panta otrā daļa un 51. panta pirmā daļa.

³ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 72. panta piektās daļas 2. punkts un septītā daļa.

pamatotas aizdomas par iespējamu pārkāpumu, tostarp atstādinot personu no amata. Tomēr no likumprojekta redakcijas nav saprotams, kura institūcija ir tiesīga galīgi konstatēt paredzētā aizlieguma pārkāpumu un kādā procesuālajā kārtībā tas būtu izdarāms. Nav skaidrs, vai pārkāpuma fakts būtu noskaidrojams iestādes iekšējās pārbaudes ietvaros, administratīvā procesā, darba tiesisko attiecību ietvaros vai kriminālprocesā. Tāpat nav skaidrs, kā tiktu nodrošinātas personas procesuālās garantijas, tostarp tiesības tikt uzklautātai, tiesības uz objektīvu apstākļu noskaidrošanu un tiesības pārsūdzēt nelabvēlīgu lēmumu.

[5] Uzskatu, ka piemērotāks risinājums būtu Bērnu tiesību aizsardzības likumā paredzēt skaidru, vispārēju normu, ka pilngadīgai personai, kura attiecībā pret bērnu atrodas vai nesēn atradusies aprūpes, uzraudzības, izglītošanas, ārstēšanas, trenēšanas, audzināšanas vai citā profesionālas autoritātes un ietekmes pozīcijā, ir aizliegts veidot ar šo bērnu intīmas attiecības vai iesaistīties seksuālās darbībās un ka šāda rīcība ir uzskatāma par prettiesisku un amorālu.⁴ Likuma normā var arī paredzēt, ka par šāda aizlieguma pārkāpšanu persona saucama pie likumā noteiktās atbildības.⁵

Ar cieņu

tiesībsardze

Karina Palkova

---

⁴ Līdzīgs panta formulējums atrodams Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. panta piektajā daļā, kas nosaka, ka noteiktas darbības pret bērnu ir amorālas un pretlikumīgas (darbība vai bezdarbība, kuras rezultātā netiek ievērotas bērna tiesības (bērna atstāšana bez minimāliem iztikas līdzekļiem, pajumtes, aprūpes, aizbildnības), vai citas darbības, kas ierobežo bērna personiskās vai īpašuma tiesības un brīvības).

⁵ Šāda likumā noteiktā atbildība atrodama gan Krimināllikumā, gan Darba likumā (101. panta pirmās daļas 2. un 3. punkts - darbinieks ir rīkojies prettiesiski vai pretēji labiem tikumiem); gan citos nozares likumos, piemēram Psihologu likumā, ja jāvērtē psihologa darbība, Bāriņtiesu likumā - ja audžuģimeņu un aizbildņu darbība u.c.